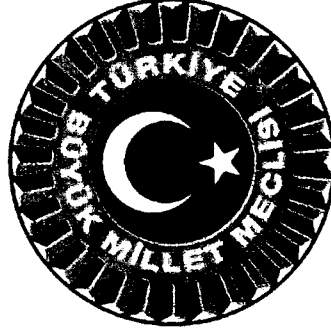

İskender BAYHAN
İstanbul Milletvekili

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Vedat Işıkhan** tarafından Anayasa'nın 98, TBMM İç Tüzüğü'nün 96 ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim. **14.07.2025**

İskender BAYHAN
İstanbul Milletvekili

İzmir Aliğa'daki gemi söküm tesisleri, Türkiye'de hem işçi sağlığı hem de çevre sağlığı açısından en ağır ihlallerin yaşandığı alanlardan biri haline gelmiştir. Aliğa, Avrupa ve Kuzey Amerika'nın gözden çıkardığı, yüksek asbest ve ağır metal içeren tehlikeli gemilerin söküldüğü; ucuz işgücü ve gevşek denetim koşullarıyla işçilerin hayatını ve bedenlerini tüketen, doğayı ve toplumu zehirleyen bir emek ve ekoloji kıyımı olarak varlığını sürdürmektedir. Burada yıllardır devam eden sistematik ihlallerle birlikte ucuz emek sömürüsü, güvencesizlik ve sendikasılaştırma da derinleşmektedir.

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi'nin raporlarına göre, 2013–2022 yılları arasında yalnızca Aliğa'da en az 97 işçi iş cinayetlerinde yaşamını yitirmiştir; bunların %28'i doğrudan gemi söküm sektöründe çalışıyordu. Aliğa'daki iş cinayetlerinin oranı Türkiye ortalamasının yaklaşık 30 katına ulaşmıştır. Bu çarpıcı gerçeklik, 31 Ağustos 2023'te yaşanan bir iş cinayeti ile yeniden görünür olmuştur. Işıksan Gemi Söküm Tesisi'nde bağımsız işçi olarak çalışan 58 yaşındaki İbrahim Karakaya, Norveç bandıralı Bideford Dolphin petrol platformunun sökümünde gerekli gaz ölçümleri yapılmadan içeri sokulmuş, azot ve argon gazlarıyla dolu gemide fenalaşarak hayatını kaybetmiştir. Üç işçi de günlerce yoğun bakımda yaşam mücadelesi vermiştir. Olaydan bir hafta sonra AFAD'ın ancak girebildiği gemide oksijen seviyesi hâlâ normalin çok altında, %8 düzeyindeydi. Bilirkişi raporları gaz ölçümü yapılmadığını, risk analizi ve acil durum planı bulunmadığını açıkça ortaya koymuştur. Aynı tesiste 2021'de de 22 yaşında bir işçi üzerine korkuluk devrilerek yaşamını yitirmiş, yine önlemlerin alınmadığı belgelenmiştir. Üstelik bu tesis, 2022'de Avrupa Birliği'nden aldığı çevre sertifikasını kaybetmesine rağmen çalışmaya devam etmiştir.

Aliğa'daki çalışma koşulları, işçileri yalnızca ani ve görünür iş cinayetleriyle değil, aynı zamanda uzun vadeli bir "yavaş ölüm" ile de karşı karşıya bırakmaktadır. Gemilerin iç yüzeylerinde ve yalıtım malzemelerinde bulunan asbest, mezotelyoma (akciğer zarı kanseri) ve akciğer kanseri başta olmak üzere ölümcül meslek hastalıklarına yol açmaktadır. Asbest

lifleri yalnızca işçiler değil, çevrede yaşayan halk tarafından da solunmakta; bunun yanı sıra silikozis, kurşun zehirlenmesi ve çeşitli solunum hastalıkları hem işçilerin hem de bölge halkının sağlığını ciddi biçimde tehdit etmektedir.

Gaz ölçümü yapılmadan başlanan sökümlemler, ölümcül zehirlenmelere ve patlamalara yol açmakta; sahte “gas-free” belgeleri nedeniyle işçiler hayatlarını kaybetmektedir. Ayrıca koruyucu ekipman eksikliği, eğitim verilmemesi, risk analizi yapılmaması ve temel iş güvenliği önlemlerinin alınmaması nedeniyle işçiler sık sık kazalara maruz kalmakta, ağır yaralanmakta veya yaşamını yitirmektedir.

Sökülen gemiler, asbestin yanı sıra kurşun, cıva, arsenik, PCB, yağ ve petrol kalıntıları gibi son derece zehirli atıklar barındırmakta; çoğu açık alanda, gerekli önlemler alınmadan sökülümekte; rüzgârla asbest lifleri havaya karışmakta, yağ ve ağır metaller toprağa ve denize sızmaktadır. Çevredeki köylerde ve ilçelerde yaşayan halk bu atıklardan doğrudan etkilenmekte; bölgede kanser vakaları, solunum hastalıkları ve ağır metal birikimine bağlı rahatsızlıklar Türkiye ortalamasının çok üzerinde seyretmektedir.

Bu Bağlamda;

1. Yakın dönemde Metaş tesisinde Veli Bal ve İlyas Ulusoy’un, Şimşekler tesisinde Yıldırım Kipel ve Turan Arslan’ın, Işıksan tesisinde Can Sönmez’in ve yine Metaş’ta Oğuzhan Taşkın’ın yaşamını yitirdiği iş cinayetlerine ilişkin yürütülen soruşturmaların sonuçları nelerdir? Patronun kusurları bilirkişi raporlarıyla tespit edilmiş midir? Hangi yaptırımlar uygulanmıştır?
2. Aliğa’daki gemi söküm tesislerinde 2013–2024 yılları arasında meydana gelen yaralanma ve iş cinayetlerine ilişkin raporların ve bilirkişi incelemelerinin tamamı kamuoyu ile paylaşılacak mıdır? Bu raporlarda patronlara atfedilen kusur oranları nedir?
3. 31 Ağustos 2023’te İbrahim Karakaya’nın ölümüyle sonuçlanan iş cinayeti hakkında bakanlığınız tarafından herhangi bir idari veya cezai soruşturma başlatılmış mıdır? Başlatıldıysa şu ana kadar hangi işlemler yapılmıştır? Sorumluluğu olan şirket yetkilileri ve kamu görevlileri hakkında ne tür işlemler yürütülmektedir?
4. Olay yerinde yapılan denetimler sonucunda Işıksan Gemi Söküm Tesisi hakkında hangi yaptırımlar uygulanmıştır? Faaliyet durdurma, para cezası, ruhsat iptali gibi yaptırımlar gündeme gelmiş midir? Bu yaptırımların caydırıcı olmasını sağlamak için bakanlığınızın özel bir planı var mıdır?
5. Bakanlığınızın resmi kayıtlarında 2010–2025 yılları arasında Aliğa’daki gemi söküm işçilerinin maruz kaldığı iş cinayetleri ve meslek hastalıklarıyla ilgili toplam kaç vaka bulunmaktadır? Bu vakaların kaçına yönelik etkin soruşturma yürütülmüş, kaçında gemi söküm patronlarına yaptırım uygulanmıştır?
6. Aynı tesiste 2021 yılında yaşanan diğer iş cinayeti sonrasında bakanlığınız hangi tedbirleri almıştır? Alınan bu tedbirler neden yeni ölümleri önleyememiştir? Denetim sonuçları kamuoyuyla neden paylaşılmamaktadır?
7. Bakanlığınızın Aliğa’daki gemi söküm sektöründe işçi sağlığı ve güvenliği standartlarının sağlanması için özel bir denetim programı var mıdır? Denetimler kaç yılda bir yapılmakta ve hangi standartlara göre gerçekleştirilmektedir? Denetim sıklığını ve etkinliğini artırmaya dönük bir hazırlığınız var mıdır?
8. Bakanlığınız, ucuz işgücü ve denetimsizliğin yarattığı ağır sömürü koşullarında çalıştırılan işçilere, mesleklerinin gerektirdiği düzenli sağlık taraması sağlamakta mıdır? Son 5 yılda kaç işçiye tarama yapılmış ve hangi bulgulara ulaşılmıştır? Taramalar sırasında olumsuz

sağlık bulguları tespit edilen işçilere herhangi bir hak kaybı yaşatılmadan, iş güvenceleri ihlal edilmeden ve ücretli izin verilerek tedavi imkânı sağlanmış mıdır?

9. 31 Ağustos 2023'te gerçekleşen iş cinayetinde yaralanan diğer işçilerin "şikayetçi değilim" şeklinde ifade vermelerinin, iş güvencesi ve geçim kaygısı nedeniyle bir zorunluluktan kaynaklandığı açıkken, bu tür beyanların soruşturma süreçlerini etkisizleştirdiği gerçeği hakkında bakanlığınız nasıl bir değerlendirme yapmaktadır? Bu durumun ortadan kaldırılması için işçilerin iş güvencesini teminat altına alacak bir yasal veya idari düzenleme planlanmakta mıdır?
10. Bakanlığınız, Aliğa Gemi Söküm Bölgesi'nde sürekli tekrar eden iş cinayetlerini önlemek için kalıcı ve etkin bir denetim ve yaptırım mekanizması kurmayı planlamakta mıdır? Aliğa'daki işçi ölümleri karşısında yıllardır süren duyarsızlığın nedeni nedir?
11. Gaz ölçümleri ("gas-free" belgeleri) ve risk analizlerinin düzenli, doğru ve şeffaf biçimde yapılmasını sağlamak için bakanlığınızın denetim mekanizması güçlendirilmiş midir? Sahte "gas-free" belgelerinin tespit edilmesi halinde sorumlu işveren ve denetçilere yönelik hangi cezai ve idari yaptırımlar uygulanmaktadır? Bugüne kadar sahte belge tespit edilen kaç vaka olmuştur?
12. Asbeste ve diğer zehirli maddelere maruziyet nedeniyle işçilerde gelişen meslek hastalıklarının tanısı, takibi ve tazmini için özel bir izleme ve tazminat mekanizması oluşturulması için bir çalışma başlatılmış mıdır? Bu mekanizma neden hâlâ hayata geçirilmemiştir?